

Makale Türü/Article Type: Araştırma Makalesi/Research Article

Algılanan Sosyal Desteğin Başarı Odaklı Motivasyon Üzerine Etkisi: Sivas İli Uygulaması¹

The Effect of Perceived Social Support on Achievement-Oriented Motivation: Sivas Province Application

Hümevra ŞAHİN² Hüdaverdi BİRCAN³

Özet

Bu çalışma ile ortaokul sekizinci sınıf öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek düzeylerinin başarı odaklı motivasyon üzerindeki etkilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın ikincil amacı olarak algılanan sosyal destek ve başarı odaklı motivasyonun demografik değişkenlere göre değerlendirilmesidir. Devlet okulunda sekizinci sınıfta öğrenim gören 328 öğrenci ile araştırma yürütülmüştür. Veriler “kişisel bilgi formu”, “Algılanan Sosyal Destek Ölçeği” ve “Başarı Odaklı Motivasyon Ölçeği” kullanılarak elde edilmiştir. Verilerin analiz ve değerlendirilmesinde SPSS 26 ve AMOS 24 paket programları kullanılmıştır. Öğrencilerin %50,3’ü erkek, %49,7’si kızlardan oluşmaktadır. Algılanan sosyal desteğin başarı odaklı motivasyon üzerinde (β : ,762) anlamlı ve pozitif yönlü bir etkisinin olduğuna ulaşılmıştır. Ailem (β : ,207), arkadaşlarım (β : ,198) ve öğretmenlerim (β : ,344) alt boyutlarının başarı odaklı motivasyon üzerindeki etkisi anlamlı ve pozitif yönlü olduğu belirlenmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin akademik başarılarını ve motivasyon düzeylerini artırmada algıladıkları sosyal destek önemli bir rol oynamaktadır. Ailenin, arkadaşın ve öğretmenin başarı odaklı motivasyon da önemli bir yeri vardır.

Anahtar kelimeler: Algılanan Sosyal Destek, Başarı Odaklı Motivasyon, Öğrenciler

Abstract

This study aimed to determine the effects of perceived social support levels of eighth grade middle school students on achievement-oriented motivation. The secondary aim of the study was to evaluate perceived social support and achievement-oriented motivation according to demographic variables. The study was conducted with 328 eighth grade students in a public school. Data were obtained by using “personal information form”, “Perceived Social Support Scale” and “Achievement-Oriented Motivation Scale”. SPSS 26 and AMOS 24 package programs were used to analyze and evaluate the data. 50.3% of the students were male and 49.7% were female. It was found that perceived social support had a significant and positive effect on achievement-oriented motivation (β : ,762). The effect of the sub-dimensions of family (β : ,207), friends (β : ,198) and teachers (β : ,344) on achievement-oriented motivation was found to be significant and positive. As a result of the research, the social support perceived by students plays an important role in increasing their academic achievement and motivation levels. Family, friends and teachers have an important role in achievement-oriented motivation.

¹ Bu çalışmada kullanılan BOM ölçeğine ait veriler, Prof. Dr. Hüdaverdi BİRCAN danışmanlığında Hümevra ŞAHİN tarafından hazırlanan “Ortaokul Öğrencilerinin Başarılarının İç İççe Sınıflama Yöntemi ile Karşılaştırılması ve Başarılarına Etki Eden Faktörlerin Belirlenmesi: Sivas İli Örneği” başlıklı tezde kullanılan verilerden alınmıştır.

² **Sorumlu Yazar:** Yüksek lisans öğrencisi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Ana Bilim Dalı, <https://orcid.org/0000-0002-2094-3335>

³Prof. Dr., Sivas Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü, Sayısal Yöntemler Anabilim Dalı, Sivas, Türkiye, <https://orcid.org/0000-0002-1868-1161>

Bu Yayına Atıfta Bulunmak İçin/Cite as:

Şahin, H., & Bircan, H. (2024). Algılanan Sosyal Desteğin Başarı Odaklı Motivasyon Üzerine Etkisi: Sivas İli Uygulaması. *Sosyal Bilimlerde Nicel Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 153-163

Keywords: Perceived Social Support, Achievement-Oriented Motivation, Students

1. Giriş

Sosyal destek bireyin çevresinden elde ettiği zor yaşam durumları ile karşılaştığında dengede kalabilmek için ihtiyaç duyduğu sosyal ve psikolojik destektir. İnsanlar arasındaki karşılıklı etkileşimi ifade eder. Bireyin gerektiğinde danışması, gerektiğinde maddi ve manevi destek almasıdır. Sosyal destek kaynakları bireyin bedensel ve ruhsal sağlığının korunması bakımından oldukça önemlidir. Algılanan sosyal destek, sosyalleşme kaynaklarından biri olarak kabul edilebilecek destekleyici olaylara ilişkin bireylerin algısı olarak kavramsallaştırılır. Algılanan sosyal destek, alınan sosyal destekten farklıdır çünkü ikincisi çevre tarafından sağlanan gerçek desteğin bir yansımasıdır, ancak ilki algıyla daha fazla ilgilenir (Yu vd., 2021). Bireyin kimlerden destek aldığı, aldığı desteğin ne tür bir destek olduğu hayatının tümünü etkileyecektir. Sosyal desteğin pozitif etkisinden bahsedebilmek için kişinin gereksiniminin ne olduğu ve bu gereksinimini tamamlayacak nitelikte bir destek olması gerekir (Tunç Omar, 2019). Bu kaynaklar aile, komşu, akrabalar, iş çevresi, danışmanlar, öğretmen ve arkadaşlar olabilir. En önemli sosyal destek kaynakları ebeveynlerdir (Tayfur ve Ulupınar, 2016).

Kişi bu kaynaklardan destek aldığı zaman kendisini daha mutlu ve başarılı hisseder. Algılanan sosyal destek mutlulukla doğrudan ilişkilidir. Bireyin iyilik halini artırmakta, psikolojik ve ruhsal olarak kendini daha iyi hissetmesini sağlamaktadır. Birçok literatür gençlerin sosyal desteği aile, arkadaş, akraba ve öğretmenlerden aldığını ve bu kaynaklardan gelen desteklerin faydalı sonuçlar verdiğini ortaya koymuştur. Yeterli sosyal destek gençlerde öz saygıyı da iyileştirmekte ve psikolojik iyi oluşlarını da etkilemektedir (Poudel vd., 2020). Bireylerde algılanan desteğin azalması ile sosyal destekten faydalanabileceği farklı kaynaklara yönelebilir ve psikolojik sorunlar ile karşı karşıya kalabilir (İnan vd., 2024). Ergenlik dönemi, okul çağındaki bireylerin sosyal destek sağlayıcıları aile, öğretmen ve arkadaşlar olarak sıralanabilir. (Yüksel, 2023).

Öğrencilerin aldığı sosyal destek düzeyleri birbirinden farklılık gösterebilir. Bazı öğrenciler ailesinden daha fazla aldığı destek ile bazıları öğretmenlerinden aldığı destek ile ve bazıları ise arkadaşlarıyla uyumu sonucunda aldığı destek ile akademik başarıları artış gösterir. İşte bu tüm sosyal destek kaynakları öğrencilerin başarıya odaklanmalarındaki akademik motivasyonlarını etkilemektedir. Motivasyon bireyin davranışına yön vermektedir. Öğrenme sürecinde bu öğrenme motivasyonunu etkileyen faktörler bulunmaktadır. İç faktörler kişilik özellikleri ve dikkat düzeyi başarmaya yönelik tutumlarıdır. Bireyin kendi motivasyonu en önemli kaynağıdır. Öğrenciler motive oldukları zamanlarda davranışlarını öğrenmeye ve başarmaya yönlendirmektedir. İç motivasyon sağlandığı zaman öğrenci eğitim sürecinde daha başarılı olmaktadır. Dış motivasyon durumunda da öğretmenin hevesli ve istekli olması öğrencinin ihtiyaçlarına cevap verebilmesi motivasyonunun sağlanması açısından önemlidir (Özcan, 2021).

Okulun başarı odaklı olması öğrencilerin akademik yılmazlığa sahip olmalarının arkasında yatan faktörlerden biri olarak görülebilir. Öğrenciler, okul başarıya odaklanmış bir iklimde düşük sosyo ekonomik gelir düzeyine sahip olsalar da bunun etkisi azalmaktadır. Yani öğrencilerin başarıları ekonomik düzeyleri düşük olmasına rağmen yüksektir (Berkowitz, 2017). Öğrencilerin birbirleri ile ilişkisi, sosyal bağları etkileşimleri, başarıya ulaşmalarında öğrenme sürecinde oldukça önemlidir (Akgümüş vd. 2022) çalışmalarında incelemiştir.

Başarı odaklı motivasyon düzeylerini sağlayabilmek için öğrencilerin farklı başarı amaçlarına meyilli olmaları ve başarısızlıktan korkmamaları gerekmektedir (Engin ve Karataş, 2018). Öğretmenler ve aileler öğrencilerin daha iyi akademik çaba ve başarıları için yeni stratejiler geliştirmelidir. Başarı odaklı olmak için farklı motivasyon kaynakları ve algılanan sosyal destek kaynakları öğrencinin öğrenme faaliyetlerini etkileyecektir. Ortaokul ergenlik dönemi, liseye geçişin yaşandığı bu dönemde öğrencilerin motivasyonları ve desteklenmelerinin önem kazandığı görülmektedir.

2. Yöntem

2.1.Araştırmanın Önemi ve Amacı

Öğrencilerin başarısı, Türkiye’deki eğitim eşitsizliği göz önüne alındığında motivasyonları üzerinde aldıkları destek oldukça önem kazanmaktadır. Öğrencilerin demografik özellikleri dikkate alınarak sosyal destek ve akademik başarılarını etkileyen etmenleri belirleyebilmek amacıyla algılanan sosyal desteğin başarı odaklı motivasyon üzerine etkisini incelemek amaçlanmıştır. Öğrencilerin başarıya odaklanma ve algıladıkları sosyal destek arasındaki ilişkisinin net olarak ortaya konulması ve bu alanda farklı eğitim politikalarının geliştirilmesi önemlidir. Ayrıca algılanan sosyal desteğin başarı odaklı motivasyon üzerine etkisini incelemek psikolojik iyi oluşun başarıda etkisi çalışmalarına da katkı sağlayacaktır. Öğrencilerin aile, öğretmen ve arkadaş desteği değişkenlerinin yanında başarılarını etkileyen içsel ve dışsal etkiler, hedef büyütme ve öz bilinç arasında ne derece ilişkisinin olduğunu görmek eğitim politikalarını düzenlerken öğrencilerin psikolojik ve sosyal olarak motivasyon durumlarını da bilmek önemlidir.

Bu çalışma ile sekizinci sınıf öğrencilerinin sosyal destek ile başarıya odaklanmaları, aile öğretmen ve arkadaşların başarı motivasyonlarında ne düzeyde etkileri olduğunu araştırmak üzere değişkenler arasındaki yapısal ilişki incelenmiştir. Bu doğrultuda araştırma problemi şöyledir; Öğrencilerin, algıladığı sosyal destek; aile, öğretmen ve arkadaş desteği, öğrencilerin başarıya odaklanmasındaki motivasyon üzerine etkisi nasıl açıklanmaktadır?

2.2.Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın örneklemini Sivas’ta eğitim gören 2018-2019 eğitim öğretim yılında öğrenim gören 8. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Veriler elde edilirken öğrencinin algıladıkları sosyal destek düzeyini ve başarı motivasyonlarını belirlemek amacıyla, sekizinci sınıfta eğitim gören Sivas’ta yaşayan 163’ü kız 165’i erkek toplam 328 öğrenci oluşturulmuştur. Sivas Valiliği, İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden gerekli izin alınarak söz konusu okullardaki sekizinci sınıf öğrencilerine uygulanmıştır.

2.3.Veri toplama araçları

Araştırmada, başarı odaklı motivasyon bağımsız, algılanan sosyal destek bağımlı değişkendir. Veri toplama aracı olarak aşağıda belirtilen ölçekler kullanılmıştır. Çalışmada, Semerci (2010) ve Yıldırım (2004) tarafından geliştirilen “Başarı Odaklı Motivasyon Ölçeği” (BOM), “Algılanan Sosyal Destek Ölçeği” (ASDÖ) ve kişisel bilgi formu kullanılmıştır.

Başarı Odaklı Motivasyon Ölçeği beşli likert tipindedir. Dört alt faktörden (dışsal faktörler, içsel faktörler, hedef büyütme ve öz bilinç) oluşmaktadır. Ölçek puanlaması “1-Hiç Katılmıyorum ile 5-Tamamen Katılıyorum” arasındadır. Cronbach Alpha katsayısı 0.896, test tekrar test korelasyonu 0.977 ($p<0,01$) olan ölçeğin geçerlilik ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu ortaya koyulmuştur.

Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ), Yıldırım (2004) tarafından geliştirilmiştir. 50 maddeden oluşmaktadır. Üç alt faktör aile, öğretmen ve arkadaşlardan oluşmaktadır. Ölçeğin alt ölçeklere ilişkin Cronbach α güvenilirlik katsayısı toplam ölçek için 0,93, Aile alt boyutu için 0,94, Arkadaş alt boyutu için 0,91 ve Öğretmen alt boyutu için 0,93 olarak hesaplanmıştır. Ölçek 3’lü likert tipinde ve 1: bana uygun değil, 2: kısmen uygun ve 3: bana uygun şeklinde puanlanmıştır.

2.4.Verilerin Analizi

Verilerin analizinde SPSS 26 tercih edilmiştir. Veriler normal dağılım göstermiştir (Çarpıklık=-1,212 ile, 1,222; Basıklık=0,209 ile 1,329) Tabachnick & Fidell, 2019). SPSS 26.0’da tanımlayıcı istatistikler, bağımsız örneklem t testi, tek yönlü varyans analizi, Post Hoc Tukey testi uygulanmıştır. Ölçek puan ortalamaları arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon ile hesaplanmış ve ölçeklerin iç tutarlılığı Cronbach Alpha katsayısı ile hesaplanmıştır. Araştırma hipotezlerinin değerlendirilmesinde regresyon analizi kullanılmıştır.

3. Bulgular

Öğrencilerin sosyo-demografik bilgileri Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Öğrencilerin Sosyo-Demografik Bilgileri

Sosyo-demografik bilgiler		N	%
Cinsiyet	Kadın	163	49,7
	Erkek	165	50,3
Anne eğitim durumu	İlkokul	134	40,9
	Ortaokul	90	27,4
	Lise	65	19,8
	Üniversite	39	11,9
Baba eğitim durumu	İlkokul	60	18,3
	Ortaokul	78	23,8
	Lise	102	31,1
	Üniversite	88	26,8
Anne çalışma durumu	Evet	66	20,1
	Hayır	262	79,9
Baba çalışma durumu	Evet	286	87,2
	Hayır	42	12,8
Evinizde kendinize ait çalışma odanız var mı?	Evet	249	75,9
	Hayır	79	24,1
Evinizde bilgisayarınız var mı?	Evet	203	61,9
	Hayır	125	38,1
Ne kadar sıklıkla kitap okursunuz?	Hiçbir zaman	16	4,9
	Bazen	209	63,7
	Her zaman	103	31,4
Sizden sonra kaç kardeşiniz var?	1	46	14
	2	207	63,1
	3	51	15,5
	4	24	7,3

Öğrencilerin %50,3’ü erkek, %40,9’unun anne eğitim düzeyi ilkökul, %31,1’inin baba eğitim durumu lise mezunu, yine öğrencilerin %79,9’unun annelerinin çalışmadığı, %87,2’sinin baba çalışma durumuna “Evet” yanıtı vermişlerdir. Öğrencilerin %75,9’unun evlerinde kendilerine ait bir çalışma odalarının oldukları, %61,9’unun evlerinde bilgisayar olduğu, %63,7’sinin “Ne kadar sıklıkla kitap okursunuz?” ifadesine “Bazen” yanıtı verdikleri ve “Sizden sonra kaç kardeşiniz var? İfadesine %63,1’inin 2 kardeş yanıtı verdikleri belirlenmiştir.

Algılanan sosyal destek ve başarı odaklı motivasyonun demografik değişkenlere göre yapılan analiz sonuçları Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Algılanan sosyal destek ve başarı odaklı motivasyonun demografik değişkenlere göre değerlendirilmesi

Değişkenler	N	Algılanan Sosyal Destek		Başarı Odaklı Motivasyon	
		$\bar{x}\pm ss$	Test Değeri	$\bar{x}\pm ss$	Test Değeri
Cinsiyet					

Kadın	163	1,40±0,19	T:1,934	3,98±0,65	T:1,317
Erkek	165	1,37±0,17	P:0,054	3,88±0,76	P:0,189
Anne eğitim durumu					
İlkokul	134	1,39±0,18		3,99±0,66	
Ortaokul	90	1,39±0,17	F:0,770	3,95±0,68	F:2,003
Lise	65	1,35±0,16	P:0,512	3,74±0,82	P:0,113
Üniversite	39	1,39±0,24		3,95±0,71	
Baba eğitim durumu					
İlkokul	60	1,39±0,19		4,12±0,63	
Ortaokul	78	1,40±0,18	F:0,254	3,86±0,69	F:1,836
Lise	102	1,38±0,17	P:0,859	3,88±0,74	P:0,140
Üniversite	88	1,38±0,18		3,91±0,73	
Anne çalışma durumu					
Evet	66	1,41±0,21	T:1,178	3,86±0,84	T:-0,882
Hayır	262	1,38±0,17	P:0,240	3,94±0,67	P:0,378
Baba çalışma durumu					
Evet	286	1,38±0,17	T:-1,393	3,92±0,71	T:-0,499
Hayır	42	1,42±0,22	P:0,165	3,98±0,72	P:0,618
Evinizde kendinize ait çalışma odanız var mı?					
Evet	249	1,38±0,19	T:-0,140	3,96±0,71	T:1,519
Hayır	79	1,39±0,15	P:0,889	3,82±0,70	P:0,130
Evinizde bilgisayarınız var mı?					
Evet	203	1,39±0,17	T:0,391	3,97±0,65	T:1,422
Hayır	125	1,38±0,19	P:0,696	3,86±0,79	P:0,156
Ne kadar sıklıkla kitap okursunuz?					
Hiçbir zaman ¹	16	1,35±0,15	F:2,120	3,42±0,94	F:8,893
Bazen ²	209	1,37±0,18	P:0,122	3,87±0,69	P:0,000*
Her zaman ³	103	1,41±0,19		4,12±0,66	
Gruplararası fark				3>2,1	
Sizden sonra kaç kardeşiniz var?					
1	46	1,42±0,20		4,02±0,71	
2	207	1,38±0,18	F:0,682	3,92±0,72	F:0,942
3	51	1,37±0,16	P:0,564	3,97±0,64	P:0,420
4	24	1,40±0,14		3,73±0,78	

*P<0,05 T: Bağımsız Örneklem T Testi; F: Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Uygulanmıştır.

Algılanan sosyal destek ile cinsiyet, anne-baba eğitim durumu ile anne-baba çalışma durumu, “Evinizde kendinize ait çalışma odanız var mı?”, “Evinizde bilgisayarınız var mı?”, “Ne kadar sıklıkla kitap okursunuz?” ve “Sizden sonra kaç kardeşiniz var?” ifadeleri arasında anlamlı bir fark olmadığı gözlenmiştir (P>0,05; Tablo 2).

Başarı odaklı motivasyon ile cinsiyet, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, anne çalışma durumu, baba çalışma durumu, “Evinizde kendinize ait çalışma odanız var mı?”, “Evinizde bilgisayarınız var mı?” ve “Sizden sonra kaç kardeşiniz var?” ifadeleri arasında anlamlı bir fark olmadığı tespit edilmiştir. (P>0,05; Tablo 2).

Başarı odaklı motivasyon ile “Ne kadar sıklıkla kitap okursunuz?” ifadesi arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür (P:0,000). Her zaman kitap okuyanlarda başarı odaklı motivasyonun anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Gruplar arası farklılığı belirlemek amaçlı yapılan Post Hoc Tukey Testinde; “Ne kadar sıklıkla kitap okursunuz?” alt değişkenlerinde “Her zaman” yanıtını verenler ile “Bazen” ve “Hiçbir zaman” yanıtını verenler arasındaki ortalama puan farkı “Her zaman” okuduklarını belirtenler lehine anlamlıdır (Tablo 2).

Algılanan sosyal destek ve başarı odaklı motivasyona yönelik puan ortalaması istatistikleri Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3. Algılanan sosyal destek ve başarı odaklı motivasyona yönelik puan ortalaması ve tanımlayıcı istatistikler

Değişkenler	Min-Max	Ortalama	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık	Cronbach Alpha
Algılanan Sosyal Destek	1-3	1,39	0,18	0,843	1,258	,835
Ailem	1-3	1,32	0,22	1,222	1,329	,762
Arkadaşlarım	1-3	1,37	0,25	1,124	1,032	,684
Öğretmenlerim	1-3	1,46	0,32	1,071	1,020	,855
Başarı Odaklı Motivasyon	1-5	3,93	0,71	-1,017	1,069	,957
Dışsal Etki	1-5	4,07	0,82	-1,210	1,012	,917
İçsel Etki	1-5	3,87	0,81	-,897	0,674	,889
Hedef Büyütme	1-5	3,62	0,87	-0,544	0,209	,826
Özbilinç	1-5	4,15	0,80	-1,212	1,185	,837

Algılanan sosyal destek ölçek geneli puan ortalaması 1,39; ölçek alt boyutlarında ailem 1,32; arkadaşlarım 1,37 ve öğretmenlerim 1,46'dır. Başarı odaklı motivasyon ölçek geneli puan ortalaması 3,93; ölçek alt boyutlarında dışsal etki 4,07; içsel etki 3,87; hedef büyütme 3,62 ve özbilinç 4,15'tir (Tablo 3). Algılanan sosyal destek ve başarı odaklı motivasyon arasındaki pearson korelasyon analizi sonuçları Tablo 4'te sunulmuştur.

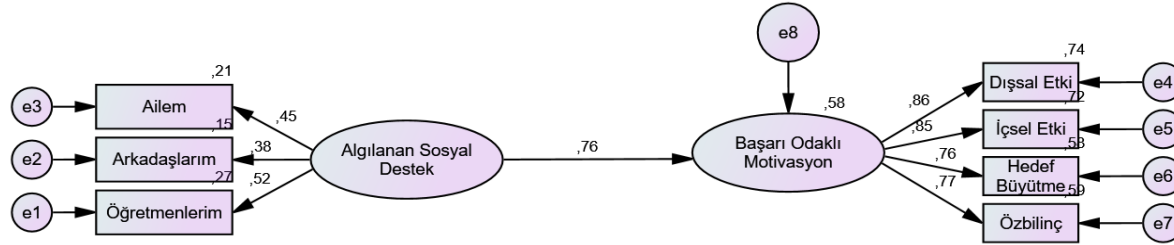
Tablo 4. Algılanan sosyal destek ve başarı odaklı motivasyonu arasındaki pearson korelasyon analizi sonuçları

Değişkenler		ASD	Ailem	Arkadaşlarım	Öğretmenlerim	BOM	Dışsal Etki	İçsel Etki	Hedef Büyütme	Özbilinç
Algılanan Sosyal Destek	r	1	,657**	,648**	,741**	,482**	,416**	,428**	,412**	,399**
	p		,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
Ailem	r	,657**	1	,278**	,220**	,302**	,246**	,296**	,253**	,242**
	p	,000		,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000
Arkadaşlarım	r	,648**	,278**	1	,131*	,267**	,262**	,221**	,219**	,214**
	p	,000	,000		,018	,000	,000	,000	,000	,000
Öğretmenlerim	r	,741**	,220**	,131*	1	,402**	,333**	,351**	,354**	,344**
	p	,000	,000	,018		,000	,000	,000	,000	,000
Başarı Odaklı Motivasyon	r	,482**	,302**	,267**	,402**	1	,884**	,877**	,842**	,835**
	p	,000	,000	,000	,000		,000	,000	,000	,000
Dışsal Etki	r	,416**	,246**	,262**	,333**	,884**	1	,732**	,633**	,676**
	p	,000	,000	,000	,000	,000		,000	,000	,000
İçsel Etki	r	,428**	,296**	,221**	,351**	,877**	,732**	1	,659**	,628**
	p	,000	,000	,000	,000	,000	,000		,000	,000
Hedef Büyütme	r	,412**	,253**	,219**	,354**	,842**	,633**	,659**	1	,580**
	p	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000		,000
Özbilinç	r	,399**	,242**	,214**	,344**	,835**	,676**	,628**	,580**	1
	p	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000	

*p<0,05; **p<0,01; ASD: Algılanan Sosyal Destek; BOM: Başarı Odaklı Motivasyon

Öğrencilerin algılanan sosyal destek (r: ,482), ailem (r: ,302), arkadaşlarım (r: ,267) ve öğretmenlerim (r: ,402) ile başarı odaklı motivasyon arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Algılanan sosyal destek ve başarı odaklı motivasyon ölçek alt boyutları arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu görülmektedir (Tablo 4).

Araştırma hipotezlerinin test edilmesinde AMOS 24 paket programından yararlanılmıştır. Araştırma hipotezleri Yapısal Eşitlik Modeli (YEM) ile test edilmiştir. YEM'in yorumlanmasında model fit değerleri (Hu ve Bentler, 1999; Kline, 2011; Kwon ve Marzec, 2016) dikkate alınmıştır. YEM'e yönelik elde edilen model fit değerleri Şekil 1 ve Şekil 2 için Tablo 5'te gösterilmiştir.

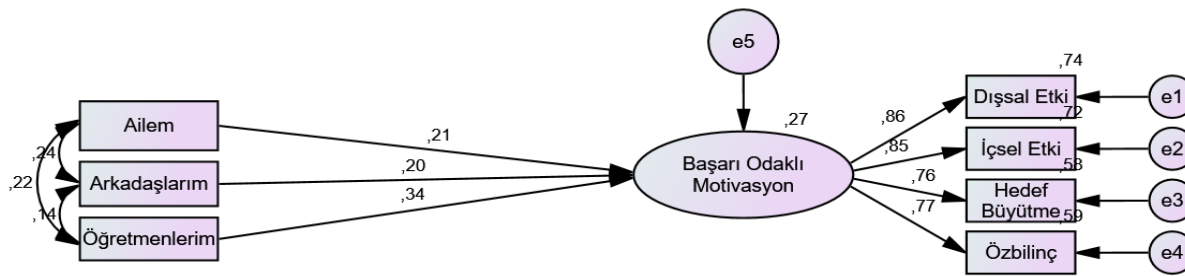
Şekil 1. Algilanan sosyal desteğin başarı odaklı motivasyon üzerine etkisi

Şekil 1'de oluşturulan modele yönelik model fit değerleri Tablo 5'te incelendiğinde iyi uyum düzeyinde olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Model uyum iyiliği değerleri

Kriter	χ^2 /sd	GFI	AGFI	NFI	IFI	TLI	CFI	RMR	RMSEA
İyi Uyum	≤ 2	$\geq ,95$	$\geq ,95$	$\geq ,95$	$\geq ,95$	$\geq ,95$	$\geq ,95$	$\leq ,05$	$\leq ,05$
Kabul Edilebilir	≤ 5	$\geq ,90$	$\geq ,90$	$\geq ,90$	$\geq ,90$	$\geq ,90$	$\geq ,90$	$\leq ,08$	$\leq ,08$
Şekil 1	1,467	,984	,965	,977	,993	,988	,993	,007	,038
Şekil 2	,967	,991	,977	,988	1,00	1,00	1,00	,006	,000

Algılanan sosyal desteğin başarı odaklı motivasyon üzerinde (β : ,762) anlamlı ve pozitif yönlü bir etkisinin olduğu görülmektedir. Algılanan sosyal desteğin başarı odaklı motivasyon üzerinde açıklanan varyans değerini belirleyen R^2 değeri ,581'dir (Tablo 6). Algılanan sosyal destek ve alt boyutlarının başarı odaklı motivasyon üzerindeki etkisine yönelik YEM Şekil 2'de gösterilmiştir.

Şekil 2. Algilanan sosyal destek ve alt boyutlarının başarı odaklı motivasyon üzerindeki etkisi

Şekil 2'deki modele yönelik model fit değerleri iyi uyum düzeyindedir (Tablo 5).

Tablo 6. Algilanan sosyal destek ve alt boyutlarının başarı odaklı motivasyon üzerindeki etkisi analiz sonuçları

Değişkenler	NSE	SE (β)	S.E	C.R	P	R ²	%95 Güven aralığı (bootstrapping)		
							Alt Sınır	Üst Sınır	P değeri
Algılanan sosyal desteğin başarı odaklı motivasyon üzerine etkisi (Şekil 1)									
ASD → BOM	3,189	,762	,612	5,213	***	,581	,646	,881	,010*

Değişkenler	NSE	SE (β)	S.E	C.R	P	R ²	%95 Güven aralığı (bootstrapping)		
Algılanan sosyal deste alt boyutlarının başarı odaklı motivasyon üzerine etkisi (Şekil 2)									
Ailem → BOM	,596	,207	,153	3,894	***		,138	,272	,010*
Arkadaşlarım → BOM	,480	,198	,127	3,793	***	,271	,146	,264	,010*
Öğretmenlerim → BOM	,694	,344	,106	6,521	***		,280	,399	,010*

***P<0,001; *P<0,05; ASD: Algılanan Sosyal Destek; BOM: Başarı Odaklı Motivasyon; NSE: Standartize Edilmemiş Katsayılar; SE: Standartize Edilmiş Katsayılar; S.E: Standart Hata C.R: Standartize Edilmiş Katsayılar/ Standart Hata

Tablo 6’ da elde edilen modele yönelik analiz sonuçları incelendiğinde; ailem (β: ,207), arkadaşlarım (β: ,198) ve öğretmenlerim (β: ,344) alt boyutlarının başarı odaklı motivasyon üzerindeki etkisi anlamlı ve pozitif yönlüdür. Ailem, arkadaşlarım ve öğretmenlerim alt boyutlarının başarı odaklı motivasyon üzerinde açıklanan varyans R² değeri ,271’dir.

4. Tartışma ve Sonuç

Yapılan araştırma ile algılanan sosyal destek ile cinsiyet, aile eğitim durumu, anne ve baba çalışma durumu, çalışma odası olup olmaması, bilgisayarın olup olmaması, kitap okuma sıklığı kardeş sayısı ifadeleri arasında anlamlı bir fark olmadığı gözlenmiştir.

Başarı odaklı motivasyon ile cinsiyet, anne ile baba eğitim durumu, anne ve baba çalışma durumu, kendinize ait çalışma odasının olup olmama durumu, bilgisayarlarının olup olmaması ve kardeş sayıları ifadeleri arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Kitap okuma sıklığı ile motivasyon arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir. Her zaman kitap okuyanlarda başarı odaklı motivasyonun anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan Pos Hoc Tukey Testinde; kitap okuma sıklığı alt değişkenlerinde ortalama puan farkı her zaman okuduklarını belirtenler lehine anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin algılanan sosyal destek; ailem, arkadaşlarım ve öğretmenlerim ile başarı odaklı motivasyon arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki bulunmuştur. Algılanan sosyal destek ve başarı odaklı motivasyon ölçek alt boyutları arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir. Algılanan sosyal desteğin başarı odaklı motivasyon üzerinde anlamlı ve pozitif yönlü bir etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Güçlü sosyal desteğe sahip öğrenciler sorunlarla daha kolay baş edebilmekte ve akademik başarıları da daha iyi olmaktadır (Tayfur ve Ulupınar, 2016). Geçgel ve diğerleri (2022), çalışmaları ile cinsiyet, dönem tekrarı yapıp yapmamak ve önceki dönemin not ortalaması motivasyonlarında dolayısıyla başarılarında farklılıklar yarattığını, algılanan sosyal desteğin başarıyı etkilediğini belirtmişlerdir. Aileleri, arkadaşları ve öğretmenleri ile güçlü destek içerisinde olan öğrencilerin matematik ve sosyal bilimler derslerindeki not ortalamalarının yüksek olduğu belirtilmiştir. Ayrıca ergenlik döneminde verilen desteğin daha ön planda olduğunu vurgulamışlardır (Ahmed ve diğerleri). Ergenlik dönemindeki kişilere aynı şekilde aile, arkadaş, öğretmen ve yakın sosyal destek bu kişilerin iyi olmalarına katkı sağlayacaktır (Yıldız Yüksel, 2024). Öğrencilerin sosyal destek ağları artırılıp, stres yönetim becerileri geliştirilebilir, zihinsel yetileri kazanmaları sağlanabilir ve psikolojik iyi oluş süreçleri desteklenebilir. Sosyal destek algısı güçlü öğrenciler için okul dışı etkinlikler; spor, müzik, yaratıcı faaliyetler ve fiziksel aktiviteler ile ilişkileri güçlendirilmelidir. Böylelikle öğrenciler pozitif düşünce yapısı ile özsaygılarını geliştirmeleri sağlanacak ve psikolojik iyi oluşları dolayısıyla başarıları da artacaktır (Tarsuslu, 2024). Algılanan sosyal destek özgüveni etkilemektedir. Başkaları ile iletişime geçebilmekte, kendilerini daha kolay ve rahat ifade ederken, ortamlara kolay uyum sağlama konusunda aile, öğretmen ve arkadaş desteği oldukça önemlidir (Doğan, 2019).

Bayın (2020) çalışmasında, öğrencilerin anne baba eğitim düzeyini algıladıkları sosyal destek puan ortalamalarına göre istatistiksel olarak anlamlı bulmamıştır. Yıldırım (2019) yaptığı çalışmada, öğrencilerin kardeş

sayısı değişkenine göre anlamlı farklılık görmüştür. İki kardeşi olan öğrencilerin algıladıkları sosyal destek düzeylerini yüksek bulmuştur. Anne ve baba eğitim düzeyi farklılaştıkça algılanan sosyal destek düzeyi de farklılaşmıştır. Ebeveyni lise mezunu olan öğrencilerin algıladıkları sosyal destek düzeylerinin yüksek olduğunu tespit etmiştir. Yine sosyo ekonomik düzeyi yüksek olan öğrencilerde algılanan düzey yüksektir. Atmaca ve Koççu (2019) çalışmaları ile öğrencilerin cinsiyeti ile algıladıkları sosyal destek düzeylerinde arkadaş desteği alt boyutu arasında anlamlı ilişki bulmuştur ve kızların ortalamalarını erkek öğrencilerin algılarından yüksek düzeyde bulmuştur. Yıldırım (2019) yine çalışmasında kız öğrencilerde algılanana sosyal destek düzeyini erkek öğrencilerden yüksek bulmuştur. Çetinkaya ve Honça (2019) çalışmaları ile tüm alt boyutlarda anlamlı farklılıklar tespit etmişlerdir ve kızların algıladıkları sosyal desteğin erkeklerden daha yüksek olduğuna ulaşmışlardır. Farklı motivasyon teknikleri kullanarak öğrencilerin algıladıkları sosyal destek düzeylerini artırmanın yollarını tespit etmek önemlidir. Çünkü algıladıkları sosyal destek arttıkça motivasyon seviyeleri yükselecektir (Ateş, 2016). Tayfur & Ulupınar (2016) yaptıkları çalışmada, algılanan sosyal destek ile akademik başarı arasında pozitif yönlü bir ilişki bulmuşlardır. Cenikli (2019) ise, kız öğrencilerin aileden algıladıkları sosyal destek daha düşük, erkek öğrencilerin öğretmenden algıladıkları sosyal destek daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır. Ayrıca anne eğitim düzeyi ile algılanan sosyal destek arasında anlamlı ilişki olduğuna ulaşmıştır. Aksoy (2018) cinsiyet bakımından öğrenciler arasında algılanan sosyal destek puanı arasında anlamlı fark olduğunu, kadınlar erkeklerden daha yüksek sosyal destek puanına sahip olduğunu ve kardeş sayısı açısından da anlamlı fark olduğunu belirtmiştir.

Araştırma sonuçlarına dayalı olarak, öğrencilerin destek alanlarının belirlenmesi ve önemli olduğunun bilinmesi noktasında toplumun bilinçlendirilmesi gerekmektedir. Özellikle ergenlik döneminde öğretmenler bu konuda farkındalık geliştirici programlar geliştirmelidirler. Ebeveyn tutumları bireylerin sosyal destek, başarı ve mutluluk algılarını etkilediğinden ebeveynlere yönelik aile eğitimi, aile danışmanlığı gibi psiko eğitimler ile ailenin sosyal destek sağlama potansiyeli geliştirilmelidir.

Öğrencilerin gelişimini sağlayacak, akademik başarılarını geliştirecek sosyal etkinlikler belirlemek, gerektiğinde ailelerle işbirliği yapmak gerekir. Ayrıca öğrencilerin danışmanlık sisteminin iyileştirilmesi sorunların giderilmesi amacı ile fiziksel ve psikolojik destekler sağlanmalı onlara rehber olunmalıdır.

Kaynakça

- Ahmed, W., Minnaert, A., Wertf, G., Kuyper, H. (2010). Perceived Social Support and Early Adolescents' Achievement: The Mediatonal Roles of Motivational Beliefs and Emotions, *J Youth Adolescence* (2010) 39:36–46.
- Akdoğan, A. (2023). Akademik Motivasyonun Yordayıcıları Olarak Çok Boyutlu Algılanan Sosyal Destek ve Psikolojik İyi Oluş Halinin Rolü, Yüksek Lisans Tezi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi. İstanbul.
- Akgümüş, M. F., Ergin, Z. Ö. ve Büyükgöze-Kavas, A. (2022). Ortaokul Öğrencilerinin Akademik Motivasyonlarının Yordayıcısı Olarak Okul Atmosferi ve Sosyo-demografik Değişkenler, *Ege Eğitim Dergisi*, 23(2), 102-115.
- Aksoy, E. (2018). Ortaöğretim Kurumlarında Okul Sporlarına Katılan Öğrencilerin Algılanan Sosyal Destek Düzeyleri. Yüksek Lisans Tezi. Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Bolu.

- Aruğaslan, E., Çivril, H. (2023). Uzaktan Eğitim ve Örgün Eğitim Öğrencilerinin Başarı Odaklı Motivasyon ve Sosyal Bulunuşluk Düzeylerinin İncelenmesi, eğitim ve bilim Araştırma Dergisi, Cilt:4, Sayı:1.
- Ateş, Ö. T. (2016). Ortaokul Öğrencilerinin Algıladıkları Sosyal Destek ile Motivasyon Yönelimleri Arasındaki İlişkinin Yapısal Eşitlik Modeli ile İncelenmesi. Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi, 6 (2), 359-388.
- Atmaca, T. & Koççu, A. (2019). The Predictive Level of Educational Motivation and the Perceived Social Support for School Commitment. Educational Administration: Theory and Practice. Volume25, Issue3, pp:469-508.
- Bayın, Ü., (2020). Ergenlerde Affetme ve Algılanan sosyal Destek, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı. Sakarya.
- Bedel, A & Kutlu, A. (2018). Başa Çıkma Stratejilerinin Algılanan sosyal Desteğe Göre İncelenmesi, Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Yıl: 8 • Cilt: 8 • Sayı: 15.
- Berkowitz, R. (2017). A Research Synthesis of the Associations Between Socioeconomic Background, İnequality, School Climate and Academic Achievement. Review of Educational Research, 87(2), 425–469.
- Cenikli, B. (2019). Okul Sosyal Hizmeti Kapsamında Sosyal Desteğin Akademik Motivasyona Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul.
- Çetinkaya, T. & Honça, A. A. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Sosyal Destek Düzeylerinin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Turkish Studies Volume 14 Issue 2. p. 217-229.
- Doğan, İ.F. (2019). Algılanan Sosyal Destek ile Yaşam Tatmini ve Özgüven İlişkisi:Göçmenler Üzerine Bir Araştırma. OPUS İnternational Journal of Society Researches, 18. UİK Özel Sayısı, 586-606.
- Ergin, A., & Karataş, H. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Başarı Odaklı Motivasyon Düzeyleri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 33(4), 868- 887.
- Geçgel, Z., Güleç, A., Tıraş, A., Özdemir, A., Karakoyun, M., Aydemir, S., Can, F., (2022). Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Başarı Odaklı Motivasyon Düzeyinin İncelenmesi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi, 2. Ulusal Tıp Öğrencileri Kongresi, 26-27 Mayıs, İzmir.
- Hu, L. T. ve Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. Structural equation modeling: A Multidisciplinary Journal, 6(1), 1-55.
- İnan, M., Yıldırım, M., Yazan, K. D., ve Kurtuldu, T. (2024). Spor bilimleri fakültesi öğrencilerinde algılanan sosyal destek ve sosyal kaygı arasındaki ilişkinin incelenmesi. Akdeniz Spor Bilimleri Dergisi, 7(1), 246-273.
- Kline, R. B. (2011). Principles and Practice of Structural Equation Modeling. New York: The Guilford Press.
- Kwon, Y. ve Marzec, M. L. (2016). Does worksite culture of health (CoH) matter to employees? Empirical evidence using job-related metrics. Journal of Occupational and Environmental Medicine, 58(5), 448-454.

- Özcan, S. (2021). Ergenlerde Başarı Odaklı Motivasyon Düzeyi İle Sınav Kaygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Poudel, A., Gurung, B. & Khanal, GP(2020) Perceived social support and psychological wellbeing among Nepalese adolescents:the mediating role of self-esteem. BMC Psychol 8, 43.
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L.S.(2019). Using multivariate statistics (7th ed). Allyn ve Bacon/Pearson Education.
- Tarsuslu, S. (2024). Üniversite Öğrencilerinin Tükenmişlik, Sosyal Destek ve Psikolojik İyi Oluşları ile İstemsiz Erteleme Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 34, 3, 1421-1434.
- Tayfur, C., ve Ulupınar S.,(2016). Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Algıladıkları Sosyal Desteğin Akademik Başarılarına Etkisi, Psikiyatri Hemşireliği Dergisi, 7(1):1–6.
- Tunç Omar, Ayten (2019). Sigara Kullanan ve Kullanmayan Ergenlerini Algılanan Sosyal Destek ve Bağlanma Stilleri arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Yıldırım, E. A. (2019). İlkokul 3. Ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Algıladıkları Sosyal Destek İle Duygusal Yılmazlık Düzeyleri Arasındaki İlişki Ve Bu Değişkenlerin Çeşitli Demografik Özellikler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldız Yüksel, H. (2024). Covid-19 Sürecinde Ergenlik Dönemindeki Bireylerin Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyi Ve Mutluluk Düzeylerinin İncelenmesi. Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (AUJEF), 8(1), 84-118.
- Yu, X., Zhang, L., Lin, Z., Zhou, Z., Hazer-Rau, D., Li, P., Ji, W., Zhang, H., Wu, T.(2021), Ostracism, Psychological Capital, Perceived Social Support and Depression among Economically Disadvantaged Youths: A Moderated Mediation Model. Int. J. Environ. Res. Public Health, 18, 11282. <https://doi.org/10.3390/ijerph182111282>.